

LAPPSPÄRV (*Calcarius lapponicus*). 23 ex rapporterade under våren. Notabelt är 11 ex Backgården, Fagersta 29.4 (RL). Under höststräcket sågs sammanlagt 72 ex under perioden 20.8 - 22.10. Som mest noterades 15 ex Askövikens 10.9 (ÖD).

SÄVSPÄRV (*Emberiza schoeniclus*). Vinterfynd: 1 ex Askövikens 9.1 (ÖD).

Kompletteringar från tidigare år:

1971:

DVARGBECKASIN (*Lymnocyrtis minimus*). 1 ex Bjursvall, Norberg 12.12 (PÅ).

1972:

SÄVSPÄRV (*E. schoeniclus*). 1 ex Ängsö 11.1 (PÅ).

1973:

BLAHAKE (*Luscinia svecica*). 1 ex Svariberget, Fagersta 21.5 (PÅ).

MINDRE FLUGSNAPPARE (*Ficedula parva*). Ett par Fårbo, Fagersta 24.5 - juli. Trolig häckning (PÅ).

1976:

VITKINDAD CÅS (*Branta leucopsis*). Ett ex. sträckte över Ekudden, Köping 17.10 (GP,JP).

LABB (*Stercorarius parasiticus*). 1 ex på sträck Gorgen 27.5 (PLu).

VARPÅGEL (*Lanius excubitor*). Trolig häckning Ringabyssens, Frövi (EJ).

BÄNDELKORSNÄBB (*Loxia leucoptera*). 1 ex Morsa, Köping 21.11 (GP, JL).

Signatureri AA Anders Andersson, AB Arne Eklöv, AL Anders Lundin, ARA Anders Arnell, BA Bo Andersson, BE Bertil Eriksson, BEr Bo Eriksson, BS Bernt Söderlund, BW Björn Wennberg, CIC Carl-Ivan Carlsson, DG Daniel Green, EA Erik Andersson, EJ Erik Jansson, GL Gunnar Lignell, GLJ Göran Ljunggren, GP Göran Pettersson, HE Hans Ek, HH Henry Hirsimäki, HJA Hans Jansson, HOH Hans-Olof Hellkvist, IA Ingvar Andersson, JG Jan Grip, Janne Hellström, JHP Jan-Henrik Fellgren, JL Jörgen Lindberg, JM Jan-Erik Malmstigen, KE Kjell Eklund, KM Kristian Ekman, KK Karl-Gunnar Källebrink, KA Keijo Kangas, KOH Kjell-Olof Hedlund, LE Lennart Eriksson, LJ Leif Johansson, LM Leo Malinen, LS Lars Sohlén, LST Lars Stenström, MP Mats Forslund, MC Martin Green, ML Mikael Leppälampi, MV Mikael Vasanen, NEZ Nils-Erik Zetterström, OA Ola Almqvist, OAN Olle Andersson, OS Ove Sjöberg, PA Per Angelstam, PB Peter Bernövall, PE Per Eriksson, PL Peter Lokar, PLu Peter Lundberg, PM Per Magnusson, PÅ Per Ålind, RK Rolf Kumlin, RL Raimo Laurila, RN Roger Norman, RS Roger Sahlén, RT Roland Thuvander, RW Roland Waara, SB Stefan Björklund, SES Sven-Erik Svensson, SH Stig Holmstedt, SJ Stefan Johansson, SL Sören Larsson, SÖ Stig Öman, TC Tomas Carlsson, TE Tomas Eriksson, TS Thomas Skoglund, UC Ulf Carlsson, UE Ulf Eriksson, ÖD Öyvind Döslund.

GEMENSAMMA STRÄCKRÄKNINGAR 1977

K-G Källebrink och Sören Larsson

Under 1977 ordnades två gemensamma sträckräkningsdagar. De inföll den 1 maj resp. 25 september. Genom personliga kontakter med ornitologer erhöles en förhållandevis god täckning i östra delen av landskapet.

Lokalerna redovisas i Fig 1 och 2.

1 maj 1977

Av resultatet att döma kom räkningsdagen något för sent på säsongen. Stora fågelrörelser hade noterats vid såväl Fläcksjön som Gnien dagarna före.

Väder: Det var vindstilla och molnfri himmel på morgonen. Under förmiddagen blåste det upp från SV och molnigheten tilltog.

Resultat: I Tabell 1 redovisas dagssummor för de olika lokalerna uppdelat på arter/artgrupper. Nedan kommenteras några arter.

Lommar: Det är mycket svårt att avgöra om samma fågel observerats på flera lokaler, då lommarna oftast flyger enstaka eller i par. Nämnvärt är att sträckriktningen över lokalerna 4, 5, 6 och 10 var NV.

Sädgåsg: Här erhöles flera observationer av samma fåglar mellan olika lokaler. Dessa visar klart att sädgåssens sträcker SV - NE över vårt landskap. Mellan lokal 4 och 8 sågs 5 flockar och mellan lokal 5 och 8 två flockar. Samtliga dessa flockar noterades också vid lokal 5 och 6.

Flyghastigheten går ej att räkna fram då exakta tider inte noterades på alla lokaler.

Cåsflockarna vid lokalerna 1, 2, 10 och 12 sågs av förklarliga skäl ej på någon annan lokal.

Notabelt är att sädgåsflockarna kunde upptäckas på ca. 10 km avstånd denna dag. Detta framkom genom att flockarna vid lokal 4 är antecknade för samma kloccalag som de upptäcktes vid lokal 5. (flygbevakningstorn).

Pink: Mycket intressant är den ströktopp som inträffade och registrerades vid lokal 5 och 6. Från kl 4.30 pågick ett svagt finksträck fram till kl 7.00. Då inträffade en kraftig sträckökning som höll i sig över en halvtimme. Lokalerna 5 och 6 ligger ca 8 km från varandra i S - N riktning och finkarnas sträckriktning var NE vid båda lokalerna.

25 september 1977

Denna räkning är den första gemensamma sträckräkningen som genomförts över området under sydsträcket.

Väder: Ett kraftigt högttryck med centrum över mellersta Finland

Art/artgrupp	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Stor/smålom	1	5	18	9	18	3	18	20	5	2		
Sädgås	34	79	78	111	165	83	78	128	2	84		30
Grågås						3						
Knöl/sångsvan		2	7	4	10			1			2	
Småskrake				18	18	78	3	16	4	2		
Storskrake				4	4	4	7					
Trutar	25	4	4	4	4	2	1					
Fisk/silvertärna	1	14	1	12	3	2	1					
Sparvhök						3						1
Blå kärrhök						1		1				
Brun kärrhök						1		1				
Tornfalk			1			1						
Tringa-vedare				7	4	3	4	2	3	3	1	10
Övr. vadare	9											
Sädesårta	1			28	21			7	5	4		25
Piplärka spp.	15			132	41			32	9	12		
Sånglärka	9			29	6			1	1	7		
Fältsparvar				3			11			4		1
Fink	16	31	42	1970	2334			1068	3	108	6	5
Övr småfågel	1	3	5	2	2			3	1	1	7	9
Trastar	9		26	85	253			53	7	4	20	1
Nötkrika	21		6					18		6		2
Ringduva	29		57	110	79	10	60	6	29	15		8
Mås	154		270	13				58	1	13		13
Kräkfåglar	8							5	2	2		1
Övr.arter	280	3	9	40	36			7	14	1	4	3
Summa	58	651	128	587	2635	3000	117	1479	61	253	122	110
Totalsumma	9201											

Tabell 1. Dagssummer för de olika lokalerna 1 maj 1977.

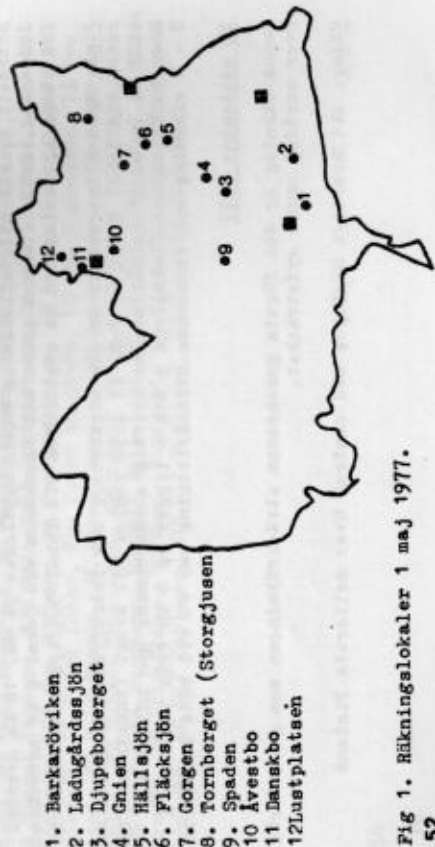

Fig 1. Räkningsslokaler 1 maj 1977.

Art/artgrupp	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Sädgås			15		2	14	18				15		18
Grågås													
Kanadagås						8	50						
Ringduva	69	145	2178	630	539	77				1706	79	946	
Nötkrika	6	124	58	180	236	56		328	3	14	5	23	
Fink	167	512	1755	305	768	530	316	285	3370	175	316	474	
Piplärka	74	15	41	10	76	13		26	6	1		8	
Fältsparvar	1	10	98	2	51	3		4			12	20	
Järnsparvar	1			5	18			1	1				
Hämpling	1		40		10					1	3		
Sädesårta	23		14	9						9	50	3	
Grönsiska	2	4	182	7	163	80		15	7	12	2	2	
Övr småfågel	14	1		6	13		37		3	12	24	10	
Trastar	21		74	10	91	23	7	25		18	35	2	
Stare	2		88		9			15		111	8		
Sånglärka	240	13	223		143	17	49	125	6	77	37	22	4
Sparvhök	1	5	3	1	4	3		3	2	2		2	
Duvhök	4		4	1	2			2	1	1		1	
Blå kärrhök	1	3	4		4	1		1	1	1		1	
Brun kärrh.	1												
Oravråk	8			23	13	6	1	11	1	5	4	10	
Vräk								1					
Havsörn									1				
Örn sp													
Rovfågel sp					2				1	1			
Övr arter	64	5	14	3	7		82	5	8	49	132	99	
Tofsvipa			52		14		4			4	15		
Summa	663	846	4852	1197	2174	831	462	946	3407	2159	674	1677	103
Totalsumma	19 991												

Tabell 2. Dagssummer för de olika lokalerna 25 september 1977.

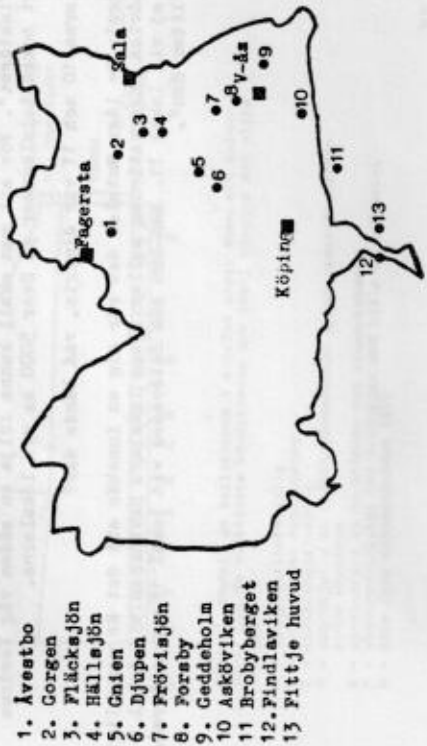

Fig 2. Räkningsslokaler 25 september 1977.

dominerade väderläget dagarna före samt under sträckräkningsdagen. Följden blev varma soliga dagar och kyliga nätter över Västmanland. Räkningsdagen var det vindstilla på morgonen. Under resten av dagen däremot rådde svag sydvästlig vind och molnfri himmel.

Kraftig morgondimma förekom på lokalerna 2, 3, 5 och 7. På lokalerna 4 och 6 sågs observatören över dimman. Dimman skingrades över området kl 7.30. Mälarlokalerna var dimfria.

Förutsättningarna att kunna iakttaga fågelsträcket var alltså oegynnsamma, vilket förklarar en del variationen av summorna för de olika lokalerna.

Resultat i Tabell 2 redovisas dagssummer för de olika lokalerna uppdelat på arter/artgrupper. Nedan några kommentarer av resultatet.

Ångertzgas: Två gåsflockar observerades mellan olika lokaler. 13 sådgåsar flög mellan lokal 3 och 6 på 19 minuter. Flyghastighet ca 70 km/tim. Två sådgåsar klockades mellan lokal 3 och 5. Alla gåsflockor som iaktogs höll SV-lig riktning över lokalerna.

Ringduva: Flockornas storleksordning och sträcktätheten (50 flockar vid lokal 3 till kl 8.00) gör det osannolikt att konstatera om samma flock sågs på flera lokaler. Totalsumman från lokal 3 och 10 tyder på att ett gott duvsträck förekom över området.

Duvorna sträckte mot SV vid lokal 3, 4, 5 och 12 medan huvuddelen av duvorna sträckte mot S vid lokal 10.

Nötskråka: Arten utgjorde ett överraskande och intressant inslag. Svårförklarlig är den mycket stora variationen mellan lokalerna. Möjligen kan fåglarnas sträckhöjd, över 1000 m, ha inneburit att observatörerna missat flockarna mot den blå himlen.

Sträcket började ca kl 8.30 och pågick hela förmiddagen. Intressant är de varierande sträckriktningarna vid lokalerna. Vid lokal 2 och 3 gick sträcket mot V. Vid lokal 4 och 5 i huvudsak mot E eller NE. Vid lokal 10 mot E och vid lokal 8 sträckte fåglarna mot E eller SE. Riktningseangivelser saknas från lokal 6 och 12.

Det går inte att säkerställa observationer av samma fåglar mellan lokalerna då exakta tidsangivelser saknas i protokollen.

Småfågel: Småfågelsträcket får anses ha varit mycket svagt denna dag. Dimman spölierade möjligheterna att följa den eventuella vågrörelsen av "finkläget". För att man skall kunna följa en sådan våg fordras säkert också totalsummer på över 5000 ex vid lokalerna.

Lokalerna 10 och 11 var dimfria, vad hände där?

Rovfågel: De låga antalen det rör sig om innebär att det är vanakligt att påvisa observationer mellan flera lokaler. Havsrörnen vid lokal 9 sågs ej vid lokal 11. Den örnen som noterades vid lokal 11 rapporterades som "liten örnen".

PROJEKT ORRE

Per Angelstam

Vid Statens Naturvårdsverks viltforskningsstation Grimsö pågår sedan 1974 en allt mer intensifierad forskningsverksamhet. Hittills har arbetet mest rört däggdjur men eftersom målet bland annat är att studera småviltssamhället som en helhet har även två fågelarter inlemnats. Med småvilt avser vi inte bara traditionella jaktbara arter utan även smågagare, mårddjur och ugglor samt de av duvhökens byten som är mest betydande - bland annat ekorre och nötskråka.

Ett av de nystartade arbetena rör orre - (det andra handlar om duvhök).

Målsättningen med orrforskning är att studera orrens populations-ekologi. Vad innebär då det? En population kan definieras som en grupp individer av samma art som finns inom ett visst område vid en viss tidpunkt - till exempel orrarna inom Grimsö forskningsområde sommaren 1978. Ekologi kan beskrivas som det vetenskapliga studiet av de påverkningar - från den omgivande miljön - som bestämmer var ett djur eller en växt finns (=dess utbredning) och hur vanligt det är. Mer konkret - de stora frågorna vi vill ha svar på är:

- hur många orrar finns det under årets olika årstider och under olika år?
- vad orsakar variationerna i antalet orrar vid olika årstider?
- varför sker upp- och nedgångar i antalet fåglar mellan olika år?

Hur går vi då tillväga för att försöka få svar på dessa frågor? Fig. 1. visar i stora drag hur arbetet bedrivs under årets olika skiftet. På våren räknas alla spelande orttuppar på sina spelplatser. Totalt personer svarar för sin del av forskningsområdets 13 000 ha som på detta sätt samtidigt täcks upp.

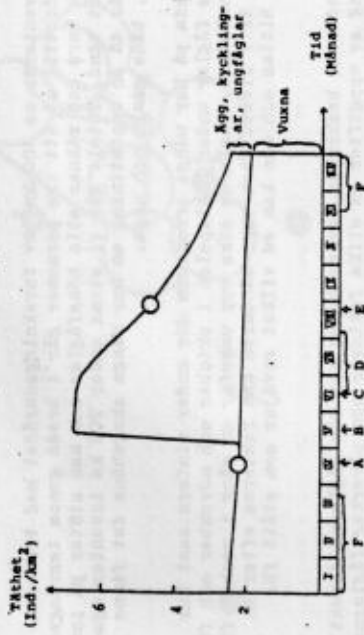

Fig. 1. Modell av variationen i antalet orrar inom ett kalenderår och de viktigaste händelserna som skall betäckas med olika metoder.

- A = spelplatsinventering
- B = kontroll av äggläggning
- C = kärlsträngsringning
- D = uppföddjuring av kycklingöverlevnad genom radiosändarför-sedd
- E = inventering av orttuppar med tremannakodja
- F = vinternorttallist för orttuppar med hjälp av telemetri
- O = data från Grimsöområdet 1977